

12.09.2023

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1920
Toplantı Tarihi/Sayısı : 31.7.2023/210
Karar Numarası : 2023/586
Başvuran : Ö.G.K.H
Başvuran Vekili : --
Adres : --
Muhatap Kurum/Kişi : Çankaya Kaymakamlığı (Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü)
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; başvuranın çocuğuna gerekli özel eğitimin verilmemesi nedeniyle engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran dilekçesinde özetle;

a. Çocuğu E.H.'nin yüksek işlevli otizm tanısının olduğunu, ... Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim aldığını, 2020-2021 eğitim-öğretim yılının tamamında, 2021-2022 eğitim ve öğretim yılının ise 13/4/2022 tarihine kadar olan kısmında adı geçen Okulda uyumlu ve başarılı bir şekilde öğrencilik hayatını geçirdiğini,

b. Söz konusu Okula ilk başladığında Matematik ve İngilizce dışındaki dersleri için Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) oluşturmanın ilk adımı olan performans değerlendirmesinin yapılmadığını, yapılan ilk BEP Geliştirme Birimi toplantısına öğrencinin tüm öğretmenlerinin katılması gerekirken bazı öğretmenlerinin katılmadığını ve geri bildirimde bulunmadıkları halde toplantı tutanağına toplantıya katılmış gibi imza attıklarını, Türk Dili ve Edebiyatı dersi öğretmenininin internette yer alan ve okuma-yazma bilmeyen bir ilkokul öğrencisine ait BEP'i Okul yönetimine öğrenciye uygulanacak BEP olarak sunduğunu, bununla beraber Okulda hiç BEP hazırlamayan öğretmenler olduğunu, Felsefe öğretmenininin öğrencinin gelişim özelliklerini, bireysel farklılıklarını dikkate almadan ödevler vererek öğrencinin yetersiz hissetmesine sebep olduğunu ve veli olarak görüşme talep etmesine rağmen kendisiyle görüşmediğini ve kendisini tehdit ettiğini, keza Müdür Yardımcısı tarafından da tehdit edildiğini, Okul yönetiminin söz konusu olaya ilişkin kamera kayıtlarının olmadığını bildirerek delilleri kararttığını, öğretmenlerin öğrenciyle ilgilenmediğini ve BEP'ine uygun ödevler vermediğini,

c. Coğrafya öğretmeni tarafından kurulan ... (mesajlaşma uygulaması) iletişim grubuna otizmlili olduğu için çocuğunun

dahil edilmeyerek kasıtlı şekilde iletişim ağının dışında tutulduğunu, Felsefe öğretmeninin Okuldaki eğitim ve öğretimle ilgili her türlü bilgilendirmenin yapıldığı ... (*mesajlaşma uygulaması*) grubundan başvuranın çıkartılmasını sağladığını, Okul müdürünün kendisine psikolojik şiddet uyguladığını,

ç. Öğretmenler tarafından 2020-2021 eğitim-öğretim yılının birinci döneminin son haftasında öğrencinin yüksek not ortalaması nedeniyle üniversite sınavına girişte elde edeceği avantajın Okuldaki diğer öğrencilere yönelik haksızlık oluşturduğunun düşünüldüğünü, bu yüzden de öğrencinin yoğun çaba sarf ederek hazırlayıp zamanında teslim ettiği performans ödevlerine en düşük geçer notun verilerek öğretmenlerce ortalamasının düşürülmesine yönelik karar alındığını, Türk Dili ve Edebiyatı dersi notunun geçmişe dönük olarak düşürüldüğünü, İngilizce öğretmeninin performans ödevinin gönderilmesini istediği elektronik posta adresini öğrenciye bildirmeyerek ödevini teslim etmesine engel olduğunu, öğrenciye öğretmenler tarafından BEP'e göre hangi kazanımlardan sorumlu olduğunun bildirilmediğini,

d. Müdür Yardımcısı ve öğretmenlerin, öğrencinin Okuldan gönderilmesi ve Okula yerleştirme kararının yeniden değerlendirilmesi amacıyla oğlunun performansının gerçeğin çok altında gösterilerek ve veli olarak kendi görüşü alınmadan eğitsel değerlendirme formu düzenlediklerini, Rehberlik ve Araştırma Merkezine (RAM) yönlendirilmesi için resmi başvuru yaptıklarını, kendisinin Milli Eğitim Bakanı da dahil olmak üzere tüm yetkililere durumu açıklayarak ve yoğun çaba göstererek söz konusu haksız ve mesnetsiz değerlendirmeye engel olduğunu,

e. Okul yönetimi ve öğretmenlerle beraber, Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığının da görev, yetki ve sorumluluklarını yerine getirmeyerek söz konusu ihlallere ortak olduklarını,

f. Destek eğitim vermek istemedikleri için öğrenciye Okulundaki öğretmenleri tarafından destek eğitim verilmeyeceğinin ve öğretmen talebiyle ilgili olarak Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne başvuru yapıldığının açıklandığını, geçen zaman içinde herhangi bir gelişme olmadığından Milli Eğitim Bakanlığına başvurduğunu, Bakanlığın başvuruyu Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne ilettiğini ve Müdürlüğün yalnızca kendi iç yazışmalarının tarih ve sayısını içeren bilgileri vermekle yetindiğini, ihtiyacı olan bilginin verilmediğini, herhangi bir tedbir alınmadığını, Okulda destek eğitim odası olmasına rağmen öğretmen görevlendirilmediği için öğrenciye destek eğitim verilmediğini, öğrenciye Okuldan ayrıldığı güne kadar bir saat bile destek eğitimi verilmediği için çalışma hayatını bırakmak zorunda kalan başvuranın kendisinin eğitimlere katılarak, kaynak araştırması yaparak ve öğretim materyalleri hazırlayarak öğrenciye destek eğitim verdiğini, tüm bunlar nedeniyle maddi ve manevi zarar gördüğünü iddia etmekte olup gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte;

a. Bahse konu Okul tarafından İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne yazılan yazı sunulmakta, ilgili belgede BEP toplantılarının yapıldığı, velinin toplantılara katılarak öğretmenlerle görüşüğü, mazeretleri nedeniyle katılmayan 2 öğretmenin Müdür Yardımcısı tarafından ayrıca bilgilendirildiği, toplantı tutanağı ve velinin dilekçesinin öğretmenler odasında duyurular dosyasına takıldığı,

b. Velinin yapılan planların, verilen ödev ve destekleyici materyallerin öğrencinin seviyesine uygun olmadığı fikrini ısrarla sürdürdüğü, kendisinin onaylamadığı hiçbir kararı kabul etmediği, velinin talebi

üzerine güncellenen planların da veli kabul etmediği için tekrar tekrar yenilenmek zorunda kaldığı,

c. Veli tarafından talep edilen destek eğitimin uzaktan eğitim döneminde Bakanlık tarafından izin verilmediği için karşılanamadığı, velisinin tercihi doğrultusunda öğrencinin çevrimiçi derslere uzun bir süre katılmadığı, öğrencinin çevrimiçi derslere katıldığı sürelerde öğretmenlerin öğrenci ile ayrıca ilgilendikleri, bazı öğretmenlerin gönüllü olarak fazladan ders yaptığı,

ç. Okul düzeyinde yapılan zümre başkanları toplantısında 9'uncu sınıfta öğrenim gören BEP'li öğrencilerin uzaktan eğitim döneminde yeterince tanınamaması nedeniyle kaygı taşıyan öğretmenlerin performans ödevi değerlendirmelerini ikinci yarıyla erteleyebilecekleri yönünde fikir birliği olduğu, öğretmenlerin performans ödevlerine ilişkin not iptalinin söz konusu zümre başkanları toplantısında alınan karar doğrultusunda gerçekleştiği,

d. Öğrencinin ...(*mesajlaşma uygulaması*) grubuna dahil edilmemesinin basit bir gözden kaçma olduğu, velinin amacının öğretmenleri baskı altına alarak öğrenciye yüksek not verilmesini sağlamak olduğu, velinin öğretmenleri haksız şekilde eleştiren ve yargılayan bir tutum içinde olduğu,

e. Konusu, velinin Felsefe öğretmeni hakkındaki şikayeti ile okul idaresi ve öğretmenlerinin veli hakkındaki şikayeti olan İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün inceleme ve soruşturma raporunda bulunan öğretmenlere ait ifade tutanaklarında; velinin farklı tarihlerde üst mercilere şikayette bulunduğu, bu durumun Okuldaki çalışma ortamını bozduğu ve hem öğretmenleri hem idarecileri iş yapamaz duruma getirdiği, 14 öğretmenin tayin istediği, 3 öğretmenin henüz düşünmemesine rağmen emeklilik dilekçesi verdiği, velinin Okula ilk geldiği gün ortaokulundaki öğretmenlerine dava açtığı, çocuğunun anayasal haklarını çok iyi bildiğine dair sert bir ifadeyle konuştuğu, gün içinde şikayet amacıyla müdür yardımcısının telefonunu taciz edecek boyutta aradığı ve mesaj attığına ilişkin beyanların yer aldığı,

f. Bununla beraber öğretmen hakkındaki şikayet sübuta ermediğinden herhangi işlem tesisine yer olmadığı sonucuna varıldığı ifade edilmektedir.

4. Adı geçen Okuldan alınan yazılı görüşte;

a. Öğrenci uzaktan eğitim sürecinde, uzun ders saatleri boyunca bilgisayar başında oturup canlı derslere katılmakta zorlandığı için öğretmenlerin öğrenciyi sağlıklı şekilde gözlemleyecek vakitlerinin olmadığı, BEP'ler hazırlanırken velinin Okula gönderdiği bilgilerin dikkate alındığı, velinin BEP'lerde uygun bulmadığı kazanım görmediğinde imza atmadığı, imzalamadığı takdirde programları hazırlanmış saymadığı ve şikâyetinde bulunduğu, BEP'lerin velinin gönderdiği bilgiler dikkate alınarak hazırlanması nedeniyle öğrencinin 2020-2021 eğitim öğretim yılında 9'uncu sınıfı Okul ikincisi olarak tamamladığı,

b. Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu raporunda; velinin iddiaları sübuta ermediğinden idareci ve öğretmenler hakkında işlem tayinine gerek olmadığı, Okulun uygun bir bölümünde veli bekleme salonu açılmasının, devam ettiği Okulda yürütülen eğitim faaliyetlerine etkin şekilde katılım ve fayda sağlayıp sağlamayacağını eğitsel yönden farklı bir Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu tarafından yerinden değerlendirilmesinin ve yerleştirme kararının ortaya çıkan sonuca göre Özel Eğitim Hizmetleri Kurulu tarafından yeniden değerlendirilmesinin uygun olacağı sonucuna varıldığı,

c. Okulda 2'si otizmlilik üzere 49 kaynaştırma/bütünleştirme öğrencisinin öğrenim gördüğü ve velilerden Okul ile ilgili olumlu geri dönüşler aldıkları belirtilmektedir.

5. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte;

a. Oğlunun Coğrafya dersi ... (*mesajlaşma uygulaması*) grubuna 3 ay sonra alındığı, Coğrafya öğretmenin, yararlı ve başarılı bulunduğunu belirterek olumlu geri bildirimde bulunmasına rağmen öğrencinin üniversite sınavında diğer öğrencilere karşı avantaj elde etmesinin haksızlık olacağı düşüncesiyle performans ödevlerine 60 ve 55 notlarını verdiği, kendisiyle adil olmayan notlar verildiğine ilişkin konuştuğundan sonra ise performans notlarının düzeltilmesi yerine tamamen kaldırıldığı, bu durumun da öğrenciye yüksek not vermektense kimseye not verilmemesinin tercih edildiğini gösterdiği,

b. Fizik dersi performans ödevini zamanında ve istenen şekilde teslim etmesine rağmen çocuğuna performans notu olarak 60 ve 50 verildiği, kendisinin ilgili öğretmenle konuştuğundan sonra ise notların düzenlenmesi yerine tamamen kaldırıldığı, Türk Dili ve Edebiyatı dersi performans notları 100 ve 95 iken sonrasında iki notunun da 60 puana düşürüldüğü,

c. İngilizce öğretmenin ise performans ödevinin kişisel elektronik posta adresi üzerinden bildirilmesini istediği ancak hem sözlü hem yazılı talebine rağmen elektronik posta adresini kendilerine bildirmediği, öğretmen tarafından telefon numarası engellediği için performans ödevinin iletilebileceği tüm kanalların ortadan kaldırıldığı belirtilmektedir.

6. Başvuran, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna (TİHEK) başvurduktan sonra bahse konu Okulun Müdür Yardımcısı ve Felsefe öğretmeni tarafından kendisi hakkında dava açılmış olup, davacı öğretmenler tarafından mahkemeye sunulan ve öğretmenler arasında yapılan toplantı tutanaklarını da içeren belgeler, başvuran tarafından Kurumumuza iletilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

7. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın “*Kanun önünde eşitlik*” başlıklı 10’uncu maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (...)*”

8. Anayasa'nın “*Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi*” başlıklı 42’nci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“*Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. (...)*”

9. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun “*Tanımlar*” başlıklı 2’nci maddesinin (i) bendi şöyledir:

“*Makul düzenleme: Engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçülü, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri ifade eder.*”

10. 6701 sayılı Kanun'un “*Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı*” başlıklı 3’üncü maddesi şöyledir:

“(1) *Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. (2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır. (...)*

(4) *Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.*”

11. 6701 sayılı Kanun'un “Ayrımcılık türleri” başlıklı 4’üncü maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“(1) Bu Kanun kapsamına giren ayrımcılık türleri şunlardır: a)Ayrı tutma b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama c)Çoklu ayrımcılık ç) Doğrudan ayrımcılık d) Dolaylı ayrımcılık e) İşyerinde yıldırma f) Makul düzenleme yapmama g) Taciz ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık”

12. 6701 sayılı Kanun'un “Ayrımcılık yasağının kapsamı” başlıklı 5’inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

“(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar. (2) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumlar, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür.”

13. 6701 sayılı Kanun'un “Kurumun görevleri” başlıklı 9/1-g maddesinde “Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

14. 6701 sayılı Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

“Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

15. 6701 sayılı Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin birinci fıkrası “Ayrımcılık yasağı ihlalinde zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir” hükmünü haizdir. Başvuranın çocuğunun kaynaştırma/bütünleştirme öğrencisi olduğu Okulun Felsefe öğretmeninin ve Müdür Yardımcısının kendisini tehdit ettiğine ve olaya ilişkin kamera kayıtlarının olmadığı bildirilerek delillerin karartıldığına ilişkin iddiasınının 12/10/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu kapsamında suç konusu teşkil etmesi ve 6701 sayılı Kanun’un 17’nci maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin başvurunun konusu olamayacağına ilişkin hükmü kapsamında kalması nedeniyle kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

16. Öte yandan başvuranın, 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ayrımcılık temellerinden engellilik temeli ile bağlantılı olarak eğitim hakkı kapsamında ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır. Yapılan inceleme neticesinde başvurunun bu bakımdan esastan incelenebilecek bir başvuru olduğu değerlendirilmesine varılmıştır.

17. Ayrımcılık yasağı, uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde özel olarak düzenlenmektedir. Tarafı olduğumuz uluslararası

sözleşmelere göre herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden eşit bir şekilde yararlanma; ayrımcılığın her türüne, şiddet ve taciz uygulamalarına karşı korunma hakkına sahiptir.

18. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) “Ayrımcılık yasağı” başlıklı 14’üncü maddesine göre: “Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.” ve Sözleşme’ye Ek 1 No’lu Protokol’ün “Eğitim hakkı” başlıklı 2’nci maddesine göre: “Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Devlet, eğitim ve öğretim alanında yükleneceği görevlerin yerine getirilmesinde, ana ve babanın bu eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama haklarına saygı gösterir.”

19. Ülkemizin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme’nin (EHİS) “Eğitim” başlıklı 24’üncü maddesine göre:

“1. Taraf Devletler engellilerin eğitim hakkını tanır. Taraf Devletler, bu hakkın fırsat eşitliği temelinde ve ayrımcılık yapılmaksızın sağlanması için eğitim sisteminin bütünleştirici bir şekilde her seviyede engellileri içine almasını ve ömür boyu öğrenim imkanı sağlar. Bunun için aşağıdaki hedefler gözetilmelidir:

(a) İnsan potansiyelinin, onur ve değer duygusunun tam gelişimi ve insan haklarına, temel özgürlüklere ve insan çeşitliliğine saygı duyulmasının güçlendirilmesi;

(b) Engellilerin; kişiliklerinin, yeteneklerinin, yaratıcılıklarının, zihinsel ve fiziksel becerilerinin potansiyellerinin en üst derecesinde gelişiminin sağlanması;

(c) Engellilerin özgür bir topluma etkin bir şekilde katılımlarının sağlanması.

2. Taraf Devletler bu hakkın yaşama geçirilmesi için aşağıda belirtilenleri sağlar:

(a) Engelliler engelleri nedeniyle genel eğitim sisteminden dışlanmamalı ve engelli çocuklar engelleri nedeniyle parasız ve zorunlu ilk ve ortaöğretim olanaklarının dışında tutulmamalıdır;

(b) Engelliler yaşadıkları çevrede bütünleştirici, kaliteli ve parasız ilk ve orta öğretime diğer bireylerle eşit olarak erişebilmelidir;

(c) Bireylerin ihtiyaçlarına göre makul düzenlemeler yapılmalıdır;

(d) Engellilerin genel eğitimden etkin bir şekilde yararlanabilmeleri için genel eğitim sistemi içinde ihtiyaç duydukları desteği almalıdır;

(e) Engellilere yönelik bireyselleştirilmiş etkin destekleyici tedbirler, engellilerin tam katılımı hedefine uygun olarak, akademik ve sosyal gelişimi artırıcı ortamlarda sağlanmalıdır.

(...)”

20. Avrupa Sosyal Şartı’nın “Engelli kişilerin bağımsızlık, sosyal bütünleşme hakkı ve toplum yaşamına katılım” başlıklı 15’inci maddesine göre:

“Âkit Taraflar, yaşları ve özürlerinin nedenleri ve niteliği ne olursa olsun, özürliülerin toplumsal yaşamda bağımsız olma, sosyal bütünleşme ve katılma hakkını etkili bir biçimde kullanabilmelerini sağlamak amacıyla:

1- Mümkün olduğunda genel plan çerçevesinde, ya da bu mümkün değilse, kamusal ya da özel uzmanlaşmış organlar aracılığıyla özürliülerin yönlendirilmesini, öğrenimini ve mesleki

eğitimi sağlamak için gerekli önlemleri almayı;

(...)

3- Özellikle, teknik yardımları da içermek üzere, iletişim ve hareket engellerinin üstesinden gelmeyi ve ulaşım, barınma, kültürel etkinlikler ve boş zaman kullanımını sağlamayı hedefleyen önlemler yoluyla özürülülerin toplumla tam olarak bütünleşmelerini ve toplum yaşamına katılmalarını teşvik etmeyi; taahhüt ederler.”

21. 7/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun’un “Tanımlar” başlıklı 3’üncü maddesinin (d) fıkrası uyarınca: “Engelliliğe dayalı ayrımcılık: Siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı ifade eder.”

22. 5378 sayılı Kanun’un “Ayrımcılık” başlıklı 4/a maddesine göre: “Doğrudan ve dolaylı ayrımcılık dâhil olmak üzere engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılık yasaktır. Eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemelerin yapılması için gerekli tedbirler alınır. Engellilerin hak ve özgürlüklerden tam ve eşit olarak yararlanmasını sağlamaya yönelik alınacak özel tedbirler ayrımcılık olarak değerlendirilemez.”

23. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında ayrımcılık; objektif ve makul bir neden olmaksızın, aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunmak olarak tanımlanmıştır (AİHM, *Willis/Birleşik Krallık*, B.No:36042/97, 11/06/2002, para. 48 ve AİHM, *Okpisz/Almanya*, B.No:59140/00, 25/10/2005, para. 33). Anayasa Mahkemesi (AYM) kararlarında da AİHM içtihatlarına paralel olarak nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılmayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaca dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmayan farklı muameleler Anayasa’nın 10’uncu maddesinin amaçları bağlamında ayrımcı karakterli olarak kabul edilmektedir (AYM, *Nuriye Arpa*, B. No: 2018/18505, 16/6/2021, para. 58). Dolayısıyla hukuksal durumları aynı olanlara yönelik farklı muamelenin objektif ve makul bir sebebe dayandığı, farklı muamelenin öngörülen meşru amaç ile orantılı olduğu, diğer bir ifadeyle farklı muameleye tabi tutulan kişiye aşırı ve olağanın ötesinde bir külfet yüklenmediği hâllerde eşitlik ilkesi ihlal edilmeyecektir (AYM, *Burcu Reis*, B. No: 2016/5824, 28/12/2021, para. 50).

24. Eğitim hakkı; belirli bir zamanda mevcut eğitim kurumlarına erişim, bilgi aktarımı ve düşünsel gelişim hakkını ve ayrıca alınan eğitimden yarar sağlama olanağını, diğer bir deyişle her bir Devlet’te geçerli kurallara uygun olarak ve bir veya başka bir şekilde tamamlanan eğitimin resmi olarak tanınmasını elde etme hakkını kapsamaktadır (Avrupa Konseyi, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine Ek 1 No’lu Protokol’ün 2. Maddesi Hakkında Rehber*, s.7).

25. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin (ÇHS) 23’üncü maddesinde; Taraf Devletlerin, zihinsel ya da bedensel engelli çocuklar için saygınlıklarını güvence altına alan, özgüvenlerini geliştiren ve toplumsal yaşama etkin biçimde katılmalarını kolaylaştıran şartlar sağlamayı kabul ettikleri düzenlenmiştir. Saygınlığın güvence altına alınması ve yaşama etkin biçimde katılımın sağlanabilmesinin yolu ise engelli çocukların akranları ile eşit bir şekilde eğitim hakkından yararlanabilmesi ile mümkün olacaktır. 23’üncü maddenin devamında engelli çocukların özel bakımdan yararlanma hakkı tanınmış ve

eldeki kaynakların yeterliliği ölçüsünde, yapılan başvuru üzerine, yardımdan yararlanabilecek durumda olan çocuğa ve onun bakımından sorumlu olanların içinde buldukları koşullara uygun düşecek yardımın yapılması gerektiği belirtilmiştir.

26. Çocuk Hakları Komitesine (ÇHK) göre; özel bakım ve yardımlar eldeki kaynaklara bağlı olmakla birlikte, mümkün olduğu durumlarda ücretsiz sağlanmalı ve engelli çocuklara yönelik ayrımcılığa son verilmesi ve bu çocukların toplumlarınca kapsanması için eldeki kaynakların azamisi seferber edilmelidir. Bakım ve yardımlar, engelli çocukların eğitim, sağlık, tedavi, istihdama hazırlık ve dinlenme/eğlence hizmet ve imkânlarına etkili erişimini sağlayacak biçimde sağlanmalıdır. Bu konumdaki çocuklara ve onlara bakmaktan sorumlu olan kişilere yardımcı olunması sağlanmalı ve sağlanacak yardımın, çocuğa bakmaktan sorumlu kişilerin koşullarına uygun olması gerekmektedir (ÇHK, *Genel Yorum 9 Engelli Çocuklar*, 2006, para. 12-14).

27. ÇHS'nin 28'inci maddesinde ise çocukların eğitim hakkının fırsat eşitliği temeli üzerinde gerçekleştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu amaca yönelik olarak, "*çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve fiziksel kapasitesinin mümkün olan en üst düzeye ulaşması için*" engelli çocukların eğitim imkânlarına etkili erişimlerinin sağlanması gerekmektedir (ÇHK, *Genel Yorum 9*, para. 66). Bu düzenleme çerçevesinde engelli çocukların toplumsal yaşama engelsiz biçimde katılabilmelerinin diğer çocuklarla eşit şartlarda eğitim hakkından yararlanmalarını gerektirdiği açıktır. Bu ise engelli çocuklar için özel öğrenim ihtiyacının sağlanması ve destek eğitim verilmesi ile mümkündür.

28. 7/7/2018 tarihli ve 30471 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde destek eğitim hizmeti; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda kendilerine, ailelerine, öğretmenlerine ve okuldaki diğer personele uzman personel ve gerekli araç-gereçlerle sunulan danışmanlık hizmetleri olarak tanımlanmıştır.

29. Milli Eğitim Bakanlığı Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları Genelgesi'nin 13'üncü maddesinde destek eğitim odaları ve destek eğitim hizmetine ilişkin olarak şu ifadelere yer verilmiştir: "*Destek eğitim odasında öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarına göre öncelikle okulun öğretmenlerinden olmak üzere okul öncesi öğretmenleri, özel eğitim öğretmenleri, sınıf öğretmeni ve alan öğretmenleri ile RAM'da (Rehberlik ve Araştırma Merkezi) görevli özel eğitim öğretmenleri ya da aynı kademedeki diğer okul ve kurumlardaki öğretmenler görevlendirilecektir. Destek eğitim odasında eğitim vermek üzere görevlendirilen öğretmenlerin bu derslikte ders okutmaya başlamalarından önce öğretmenlerin özel eğitim alanına ilişkin mesleki becerilerini geliştirmek üzere il/ilçe milli eğitim müdürlüklerince hizmetiçi eğitimler düzenlenecektir.*"

30. 6701 sayılı Kanun'un 4/1-f maddesi gereği *makul düzenleme yapmama* bir ayrımcılık türü olarak kabul edilmiştir. Kanun'un 2/1-i maddesinde ise makul düzenlemenin engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçülü, gerekli ve uygun değişiklikler ve tedbirler anlamına geldiği ifade edilmiştir.

31. Makul düzenleme, engellilik bağlamında ayrımcılık yapmama yükümlülüğünün derhal uygulanmasını sağlayan temel bir unsurdur. İleriye dönük bir yükümlülük olarak makul düzenleme, engelli bir kimsenin erişilebilir olmayan durumlara veya ortamlara erişim istediği veya kendi haklarından istifade

etmek istediği andan itibaren gerçekleştirilmeli, başvuru sahibi veya sahipleri ile müzakere edilmelidir. Makul düzenleme, yükümlülük sahibinin engelli bireyle diyaloga girmesini gerektirmektedir. Makul düzenleme yapma yükümlülüğünün, engelli bir bireyin bir düzenleme talebinde bulunduğu ya da ilgili yükümlülük sahibinin söz konusu kişinin bir engeli olduğunun gerçekten farkında olduğunun kanıtlandığı durumlarla sınırlı olmadığına altını çizmek gerekir. Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Komitesine göre; aynı zamanda, potansiyel bir yükümlülük sahibinin söz konusu kişinin haklarını kullanmanın önündeki engelleri kaldırmak için bir düzenlemeye ihtiyaç duyabilecek bir engeli olduğunu fark etmesi gerektiği durumlarda da makul düzenleme uygulanmalıdır (Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Komitesi, *Ayrımcılık Yapmama ve Eşitlik Hakkında Genel Yorum No:6* (2018), para. 24/b).

32. Somut olayda başvuranın, çocuğunun eğitim hakkından faydalanma konusunda engellilik temelinde ayrımcılığa maruz kaldığına ilişkin iddiası üç temel argümana dayanmaktadır. Başvuran ilk olarak çocuğu hakkında performans değerlendirmesi yapılmadan BEP hazırlandığını, bazı öğretmenlerin hiç BEP hazırlamadığını ve hazırlanan BEP'lerin öğrencinin kazanımlarının üstünde planlandığını iddia etmektedir. Muhatap; BEP toplantı tutanaklarını, ölçme ve değerlendirme sorularını, öğrenciye ait BEP dosyalarını, sınav kazanım ve performans ödevi bildirim evrakını, diğer kaynaştırma öğrencilerinin BEP ile ölçme ve değerlendirme sorularını, sunduğu yazılı görüşe ek olarak iletmiştir. İncelenen BEP belgelerinde mevzuata aykırılık teşkil edecek bir durum olmadığı, toplantıların düzenli yapıldığı ve programların yer verilmesi gereken hususları kapsayacak biçimde oluşturulduğu görülmüştür. Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu raporunda da; velinin talepleri, RAM'dan ve Bakanlıktan gelen yetkililerin görüşleri üzerine çeşitli zamanlarda hasıl olan ihtiyaçlar nedeniyle BEP'in birçok kere güncellendiğinin görüldüğü, BEP'in okulda uygulanan eğitim programlarından seçilecek kazanımlarla hazırlanması gerektiğinden öğrencinin ders için gerekli ön bilgi ve beceriye sahip olmaması durumunda eğitim programının dikkate alınmamasının mümkün olmadığı ve öğretmenlerin öğrenci düzeyine uygun olmayan BEP hazırladıkları iddiasının kabul edilebilir olmadığı, mevzuata uygun şekilde BEP hazırlandığı kanaatine varıldığı görülmüştür.

33. Başvuran ikinci olarak öğrenci performans ödevlerini zamanında ve istenen şekilde teslim etmesine rağmen verilen yüksek notların öğretmenlerin kendi aralarında yaptıkları toplantıdan sonra geri alındığını ya da geçmişe yönelik olarak düşürüldüğünü iddia etmektedir. İlgili belgelerden; uzaktan eğitim sürecinde öğretmenler öğrenciye dair yeterli veri toplayamadığı için sadece veliden alınan bilgilerle sağlıksız şekilde BEP düzenlendiği, RAM'dan gelen uzman kişilerin BEP'lerin lise müfredatı esas alınarak hazırlanabileceği ve daha düşük seviyede olmaması gerektiğini bildirdikleri, yeni BEP'e göre ölçme ve değerlendirme sonucu değişebileceğinden zümre başkanları toplantısında performans ödevi değerlendirmesinin ikinci yarıyla ertelenmesi hususunda fikir birliğine varıldığı görülmüştür.

34. Öte yandan Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu raporunda konuya ilişkin olarak öğrencinin performans notunun düşürülmesi hususunda; RAM değerlendirmesi sonucu öğrencinin BEP'lerinin değiştirilmesine karar verilmesinin performans değerlendirmesini de etkileyeceği, Okulda yapılan toplantıda alınan kararlar, RAM tarafından yapılan öneriler ve Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünden gelen heyet ile yapılan görüşmeler birlikte değerlendirildiğinde ders notlarında yapılan değişikliğin keyfi bir değişiklik olmadığı, süreç içerisinde

yaşanan gelişmelerden kaynaklı değişiklikler olduğu ve ayrımcılık amaçlı bir not düşürme kastının bulunmadığı kanaatine varıldığı görülmüştür. Performans ödevi notlarının öğretmenlerin kendi kişisel görüşleri kapsamında değil BEP'lerin değiştirilmesi gerektiğine dair uzman görüşü sonrası daha sağlıklı değerlendirme yapabilmek için geri alındığı, dolayısıyla iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve sübuta ermediği değerlendirilmiştir.

35. Başvuranın üçüncü iddiası ise destek eğitim hakkı için Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne yaptığı başvuruların sonuçsuz kaldığı, herhangi bir tedbir alınmadığı ve öğretmen görevlendirilmesi yapılmadığı için öğrenciye destek olunmadığı ve eğitim hakkının ihlal edildiğine ilişkindir. Başvuran tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimine devam eden çocuğunun haftalık 17 saat destek eğitim hakkı olmasına rağmen Okuldaki öğretmenlerin destek eğitim vermek istememesi nedeniyle Okul idaresince Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne öğretmen görevlendirilmesi için başvuru yapılması üzerine konuyla ilgili bir gelişme olmayınca 26/10/2021'de Milli Eğitim Bakanlığına başvurduğunu, Bakanlığın başvuruyu Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne ilettiğini, 6/11/2021'de Müdürlüğün cevap olarak yalnızca kendi iç yazışmalarının tarih ve sayı bilgisini içeren bilgi vermekle yetindiğini ileri sürmüştür. Başvuran, 31/12/2022'de yeniden Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığına başvurduğunu, başvurusunun Müdürlüğe havale edildiğini, Müdürlüğün ise bir önceki cevabında olduğu gibi kendi birimleri arasında yapılan iç yazışmanın tarih ve sayı bilgisini verdiğini; bu sefer Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne başvurduğunu, ancak başvurusunun Müdürlüğe iletilmesi üzerine yine iç yazışmaya ait tarih ve sayı bilgisi verildiğini iddia etmiş ve iddiaya konu yazışmalara ilişkin belgeleri Kurumumuza sunmuştur.

36. Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünün başka bir il milli eğitim müdürlüğüne yazdığı görüş yazısında; özel eğitim öğretmeni ihtiyacının öncelikle özel eğitim öğretmenleri tarafından karşılanması esas olmakla birlikte bunun mümkün olmadığı durumlarda özel eğitim alanında hizmet içi eğitim almış öğretmenlerin görevlendirilmesinin, ihtiyacın bu yolla da karşılanamadığı durumlarda ücretli öğretmen görevlendirilerek öğrencilerin eğitim hizmetlerine erişim sağlanmasının uygun olacağının değerlendirildiği belirtilmiştir.

37. Bir hak ve özgürlüğün ulusal ve uluslararası mevzuatla güvence altına alınmış olması, hakkın gerçekleştirilmesi için yeterli olmamakta ve sorumlu organların hukuki olarak düzenlenmiş hakların gerçekleştirilmesi için gerekli koşulları sağlama yükümlülüğü bulunmaktadır. Nitekim destek eğitim hizmeti ve programı, tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim hizmeti sunulurken ve destek eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde dikkat edilecek hususların ne olduğu mevzuatta ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş olup somut olay göz önüne alındığında idari kurumlarca mevzuat hükümlerine göre işlem yapılmadığı, başvuranın taleplerine rağmen öğrencinin destek eğitim hizmetinden yararlandırılmadığı görülmektedir. Okul bünyesindeki öğretmenlerin öğrenciye ders vermek istememesi nedeniyle Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne yazı yazıldığı ancak ilgili Müdürlük tarafından özel eğitim öğretmeni, özel eğitim alanında hizmet içi eğitim almış öğretmen ya da ücretli öğretmen görevlendirmesi yapılmadığı görülmektedir. Somut tedbirler alınmaksızın tek başına; destek eğitim odasında görev almak isteyen öğretmen bulunmadığının Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bildirilmesinin ve Müdürlüğün kendi iç

yazışmalarını gösteren yazıyı veliye iletmesinin özel eğitim hizmeti sunulmasına ilişkin sorumluluğu kaldırmadığı kanaatine varılmaktadır.

38. Hem EHS hem de ÇHS'nin önemle vurguladığı hususlardan biri çocuklarla ilgili tüm eylemlerde çocuğun yüksek yararının gözetilmesi gerekliliğidir. Engelli çocukların fırsat eşitliği temelinde, hiçbir biçimde ayrımcılığa maruz kalmaksızın eğitim hakkına erişebilmeleri için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu nedenle de eğitim hizmetlerinin, engelli öğrencilerin sağlık ve engellilik durumları ile sosyal, duygusal, fiziksel vb. ihtiyaçlarının dikkate alınarak ve çocuğun üstün yararı gözetilerek sunulması gerekmektedir. Böylece eğitim hakkıyla bağlantılı olarak engelli bireyin toplumsal yaşama etkin, bağımsız ve eşit bir biçimde katılımının adımları atılabilecektir. Eğitim hakkının geniş sosyal fonksiyonları olan bir hak olduğu ve demokratik bir toplumda insan haklarının korunması ve güçlendirilmesi için vazgeçilmez olduğu da göz önünde bulundurulduğunda, kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim alan öğrencinin akranları ile sadece aynı fiziksel ortamı paylaşması değil sınıf içi veya sınıf dışı ortamda eğitim ve öğrenim süreçlerine tam katılımının sağlanması da gerekmektedir.

39. AİHM, engelli bir başvuranın ilkökul eğitiminin ilk 2 yılında okulda uzman desteği alamamasına ilişkin *G.L./ İtalya* kararında; kanunun soyut şekilde, yetkililere herhangi bir hareket alanı tanımadan makul uyumlaştırma sağlamasına rağmen somut olayda yetkili ulusal organların bu düzenlemenin nasıl yapılması gerektiğini fiilen açıklamadığını, yetkililere orantısız ve aşırı bir yük getirmeyen sorumluluğun yerine getirilmemesinin eğitim hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlaline yol açtığını belirtmiştir (AİHM, *G.L./İtalya*, B. No: 59751/15, 10/9/2020, para. 60-70).

40. AİHM, *Çam/Türkiye* kararında ise; AİHS'nin teorik veya soyut hakları değil, somut ve etkili hakları korumayı hedeflediğini, uluslararası hukukun gelişimini göz önünde bulundurarak ulaşılabilecek ortak görüşe göre hareket etmek gerektiğini, bu bağlamda eğitim hakkının kullanılmasında evrensellik ve ayırım gözetmeme temel ilkelerinin önemli olduğunu, AİHS'nin 14'üncü maddesinin *belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz veya aşırı bir yük yüklemeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve düzenlemeler* olarak ifade edilen *makul düzenlemeler* bakımından söz konusu metinlerde yer alan gereklilikler ışığında incelenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Söz konusu makul düzenlemeler; okullara mimari yönden erişilebilirlik, öğretmenlerin formasyon görmesi ve uygun müfredatların veya donanımın uyarlanması bakımından, gerek maddi gerekse maddi olmayan, eğitsel veya örgütsel olan farklı şekiller almaktadır ve makul düzenlemenin yapılmaması durumunda engele dayalı ayrımcılık ortaya çıkmaktadır. AİHM, ulusal makamların hiçbir şekilde başvuranın ihtiyaçlarını tespit etmeye çalışmadıkları ve engelli başvuranın özel pedagojik ihtiyaçlarını karşılayacak düzenlemeler tasarlamaya çalışmadıkları için 14'üncü maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir (AİHM, *Çam/Türkiye*, B. No: 51500/08, 23/2/2016, para. 64-68).

41. Kamu Denetçiliği Kurumu (KDK), başvuranın başvurusuna ilişkin olarak destek eğitim odasında görev almak isteyen öğretmen bulunmadığının Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bildirilmesinin özel eğitim hizmeti sunulmasına ilişkin sorumluluğu kaldırmayacağına, özel eğitim hizmetlerinin yürütülmesi için gerekli kurulların, birimlerin oluşumu ile görev ve sorumluluklarını yerine getirmeleri ve okuldaki öğretmenlerin özel eğitim hizmetleri kapsamında işbirliği içinde çalışmalarını sağlanması sonucu Okul genelinde bir kaynaştırma eğitimi politikası oluşturması ile gerekli tedbirlerin

alınmış olacağına; aynı şekilde İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünün de yıllık plan değerlendirmeleri yapması gerekirken gerekli önlemleri almadığına karar vermiştir. KDK, BEP'in hayata geçirilmesine ilişkin hükümlere ait uygulamaların ... Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde eğitim gören özel gereksinime ihtiyacı olan çocukların nitelikli eğitim alma hakkı bağlamında hayata geçirilemediği ve çocukların haklarından eşit şekilde faydalanamadıkları sonucuna varmış ve özel gereksinimli çocukların eğitim haklarının güvence altına alınması için Milli Eğitim Bakanlığına tavsiyede bulunmuştur (KDK, B. No:2021/22119, 30/9/2022).

42. Şüphesiz engelli kişiler akranlarına göre çok daha kısıtlı fırsatlarla karşılaşmaktadır. Bireysel farklılıklar düzeltilmesi gereken problemler olmayıp aksine; öğrenciler arasındaki farklılıkların eğitim sistemine dâhil edilmesi hem engelli kişilerin özgür bir topluma etkili şekilde katılma becerilerini öğrenmesini hem de engelli olmayan öğrencilerin farklı geçmişlere sahip öğrencilerin deneyimlerinden yararlanmalarını sağlamaktadır. Eğitim sisteminin tam anlamıyla kapsayıcılığının sağlanması ve engellilik temelinde ayrımcılığın ortadan kaldırılması için eğitimde fırsat eşitliği ilkesini desteklemek ve gerekli makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamak devletlerin sorumluluğundadır (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), *The Right to Education for Persons with Disabilities: Overview of the Measures Supporting the Right to Education for Persons with Disabilities Reported on by Member States; Monitoring of the Implementation of the Convention and Recommendation against Discrimination in Education (8th Consultation)*, 2015, s.7).

43. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 5'inci maddesinde “Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerini sürdürebilmeleri için kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılması” eğitimin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda esas olarak gösterilmiştir. Dolayısıyla mevzuatta özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin idari eksikliklere takılmadan eğitim hakkından eşit olarak yararlanabilmeleri için kurum ve kuruluşlarla iş yapılması gerektiği öngörülmüştür. Öğrenciye öğretmen görevlendirme imkânı olmasına ve bu durum yüksek maliyet gerektirmemesine rağmen; mevzuat kapsamında destek eğitim hizmetinin yerine getirilebilmesi amacıyla öğretmen görevlendirmesinin yapılması için yeterli çabanın gösterilmediği, Okul dışından öğretmen görevlendirilmesi yapılması gibi alternatif bir çözüm yolu üretilmediği görülmektedir. Bu çerçevede somut olayda ölçülü, gerekli ve uygun tedbirler alınmaması, diğer deyişle makul düzenleme yapılmaması ve öğrencinin destek eğitim hizmeti alması için çözüm üretilmemesi nedeniyle tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim gören öğrencinin eğitim ve öğrenim hakkından akranlarıyla eşit şekilde faydalanamadığı ve farklı durumda olanlara farklı davranma ilkesinin ihlal edildiği değerlendirilmektedir.

44. Sonuç olarak engelli öğrencinin engelli olmayan öğrencilerle eşit şartlarda eğitim hakkından yararlanması için gereken yasal destek eğitimin kendisine sağlanmadığı, makul düzenleme kapsamında sorumluluğun yerine getirilmemesi nedeniyle yaşlıları ile eşit bir şekilde eğitim hakkına erişemediği ve engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiği sonucuna varılmaktadır.

V. KARAR

A. Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞI İHLALİ YAPILDIĞINA,

B. Muhatap hakkında 5.958 TL İDARİ PARA CEZASI UYGULANMASINA,

C. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

Ç. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

31/7/2023 tarihinde, İsmail AYZAZ ve Saffet BALIN'ın karşı oyuyla, OY ÇOKLUĞUYLA, karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
II. Başkan

e-imzalıdır

İsmail AYZAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi
(İzinli)

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi
(İzinli)

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi

Ek: İsmail AYZAZ ve Saffet BALIN Karşı Oy

TÜRKİYE
İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

23.08.2023

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : Ö.G.K.H.
Karar Numarası : 2023/586

Ö.G.K.H. tarafından engelli çocuğuna gerekli özel eğitimin verilmemesi nedeniyle engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkin olarak;

Öğrencinin ... Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim aldığı, 2020-2021 eğitim-öğretim yılı ve 2021-2022 eğitim ve öğretim yılında ise 13/4/2022 tarihine kadar öğrenim gördüğü görülmüştür. Çin'in Wuhan şehrinde 2019 yılının Aralık ayında ortaya çıkan yeni tip koronavirüs (Covid-19) salgınının bütün dünyaya yayılması nedeniyle 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi ilan edilmiştir. Bu nedenle ülkemizde ve tüm dünyada olağanüstü tedbirlerin alındığı bu dönemde kaynaştırma öğrencisinin söz konusu okulda olduğu görülmektedir.

Pandemi nedeniyle ülkemizde okullar 16 Mart 2020 tarihinde tatil edilmiş ve akabinde uzaktan eğitime geçilmiş ve uzaktan eğitim süreci 2020-2021 eğitim öğretim yılı boyunca devam etmiştir. Başvuran tarafından iddia edilen hususların çoğu uzaktan eğitim yapıldığı süreye denk gelmektedir. Ancak hazırlanan müzekkerede pandemi süreci ve bu süreçte alınan olağanüstü tedbirlere ilişkin herhangi bir değerlendirme yapılmadığı görülmüştür. Ayrıca, muhatap Kurum tarafından başvuranın iddialarıyla ilgili Kurumumuza gönderilen yazılı cevap ve pandemi sürecine dair yapılan açıklamaların müzekkerede değerlendirilmemesini çok büyük bir eksiklik olarak gördüğümüzden dolayı,

Sayın çoğunluğun kararına katılmıyoruz.

e-imzalıdır

İsmail AYZAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi